

Українська академія банківської справи НБУ, м. Суми

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИВЧЕННІ І ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Роль інноваційних технологій у вивченні і викладанні іноземної мови професійного спрямування. Козловська Г.Б.

У статті висвітлюється роль інноваційних технологій в процесі вивчення і викладання іноземної мови професійного спрямування. Інноваційні технології сприяють підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови, ефективності та індивідуалізації процесу навчання, активної педагогічної взаємодії викладача і студентів, створюють оптимальні умови для творчого використання інформації в самостійній пізнавальній діяльності студентів, оскільки іношомовна професійна компетентність стає найважливішою якістю фахівця..

Ключові слова: інноваційні технології, іноземна мова, інформаційно-комунікаційні технології.

Роль информационных технологий в изучении и преподавании иностранного языка профессиональной направленности. Козловская А.Б.

В статье освещается роль инновационных технологий в процессе изучения и преподавания иностранного языка профессиональной направленности. Инновационные технологии способствуют повышению мотивации к изучению иностранного языка, эффективности и индивидуализации процесса обучения, активному педагогическому взаимодействию преподавателя и студентов, создают оптимальные условия для творческого использования информации в самостоятельной познавательной деятельности студентов, поскольку иноязычная профессиональная компетентность становится

важнейшим качеством специалиста, который более востребован на рынке труда.

Ключевые слова: информационные технологии, иностранный язык, информационно-коммуникационные технологии.

The role of innovative technologies in learning and teaching foreign language for professional purposes. Kozłowska G.B.

The article deals with the role of innovative technologies in learning and teaching foreign language for professional purposes. Innovative technologies contribute to the motivation to learn a foreign language, efficiency and personalization of the learning process, active pedagogical interaction of teachers and students, optimize conditions for the creative use of information in the individual cognitive activity of students because foreign language professional competence becomes the most important characteristic for a specialist who is in great demand on the labor market.

Keywords: innovative technologies, foreign language, information and communication technologies.

Серед чинників, які все більше впливають на розвиток системи формування професійних якостей фахівця в сучасних умовах, чільне місце посідає процес інформатизації системи освіти. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) все ширше використовуються як суспільний продукт, що забезпечує інтенсифікацію всіх сфер економіки, прискорення науково-технічного прогресу, розвиток педагогічної науки, демократизацію суспільства. З урахуванням цього постає необхідність детального розгляду питань інформатизації освіти та формування професійної компетенції педагогічних кадрів.

У науковій думці тема впровадження інноваційних технологій в освіту актуалізувалася порівняно недавно. Сьогодні існує значна кількість

відповідних публікацій, в яких увага акцентується на використанні сучасних технологій у вивченні і викладанні іноземних мов [1; 4; 5; 7; 9; 10].

Метою даної статті є висвітлення ролі сучасних інноваційних технологій у вивченні і викладанні іноземної мови професійного спрямування в умовах глобалізації світу.

Інновації – сутність постіндустріального, інформаційного суспільства, постійні зміни якого проблематизують буття людини [5, с. 151]. Особливе значення цей феномен має для освітньої галузі України, в межах якої реалізуються програми підготовки як фахівців, так і громадян. Інноваційні методи навчання іноземних мов, які базуються на гуманістичному підході, спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу, створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах [6, с. 111]. Інноваційна діяльність в освітній сфері є принципово важливою відповіддю на виклики сучасності, що детерміновані переходом суспільства до інноваційного типу розвитку і зумовлюють гнучкість системи освіти, її відкритість до нового (у різних сферах людського життя), реалізацію конкурентоспроможних освітніх національних і транснаціональних проєктів. Імплементация освітніх інновацій є запорукою конкурентоспроможності національної освіти, її здатності формувати інноваційну людину.

У педагогічній літературі наявні різні підходи до визначення поняття “інновація”. Науковці звертають увагу на розходження між нововведенням і зміною: зміна повинна містити в собі поліпшення відповідно до заздалегідь поставлених цілей. У педагогічних інноваціях завжди є відкрита самим учителем або запозичена нова ідея, тому новаторський досвід має бути осмислений у вигляді ідеї або концепції. В зв’язку з цим викладачеві необхідно опанувати науковою рефлексією, що дозволяє співвідносити ту чи іншу інноваційну систему з безліччю завдань конкретного дослідження.

Нововведення й інновації відображають зміст і організацію нового, інноваційний процес – це формування й розвиток змісту й організації нового. Інноваційні процеси необхідно свідомо проектувати, а потім упроваджувати їх у наявні структури досвіду, здійснюючи тим самим крок розвитку [5, с. 151]. Проблема модернізації освіти не може бути розв’язана, якщо робити ставку на окремих творчих, інноваційно-налаштованих людей. Необхідно налагодити процес управління формуванням і розвитком інноваційної культури педагогів, створити відповідний соціально-професійний та психологічний механізм. Інноваційна культура – це система цінностей, що відповідають інноваційному розвитку суспільства, держави, регіонів, галузей економіки, підприємств, установ, організацій і відображають індивідуально-психологічні якості, інші найважливіші соціальні цінності людини, котрі сприяють формуванню та розвитку інноваційно-активної особистості [4].

Швидке впровадження Інтернет-технологій створило всесвітню комунікаційну платформу, що відкрила шляхи для перегляду традиційних засобів здійснення освіти. Сучасний учитель має розуміти це і намагатися співіснувати з цими формами, а не конкурувати, включаючи такі способи набування знань. Він також має вміти використовувати ці нові форми роботи, щоб виконати надану йому суспільством роль провідника, котрий зможе впорядкувати і структурувати і чітку систему знання, що надходять до учнів з різних джерел [2, с. 83]. Така позиція вчителя збільшить його авторитет серед студентів й дасть йому можливість безупинно професійно зростати.

Комп’ютеризоване навчання на уроках іноземної мови реалізується на таких принципах, як:

- *індивідуалізація* (можливість персонально працювати з кожним учнем, враховуючи його здібності, рівень знань, умінь та навичок);
- *диференціація* (можна обирати та пропонувати студентам необхідні варіанти навчальних завдань, певної складності й кількості та у такій

послідовності, що відповідає їхнім пізнавальним можливостям, рівню знань та умінь);

- *інтенсифікація* (наявні різні засоби презентації навчального матеріалу, його структурування з широким залученням інтерактивних видів і форм робіт) [8, с. 48].

Серед головних дидактичних функцій, що можуть бути реалізовані за допомогою комп'ютерних технологій треба зазначити такі:

- *пізнавальна* (наприклад, використовуючи комп'ютерні технології та Інтернет, можна отримати будь-яку необхідну інформацію та використовуючи навчальні програми на яких відображені текст, звук, зображення, відео – сприяє пізнавальній активності студентів);

- *розвиваюча* (робота студентів з навчальною програмою крім активації лексики сприяє розвитку таких необхідних пізнавальних процесів, як сприйняття, логічне мислення, пам'ять, увага);

- *тренувальна* (за допомогою комп'ютерних програм учні мають можливість самостійно у нетрадиційній формі тренувались та перевірити свій рівень знань та умінь з певної теми, визначити конкретні прогалини, доопрацювати їх та виконати запропоновані завдання ще кілька разів з метою покращення своїх результатів);

- *діагностична* (використовуючи комп'ютерні технології, вчитель має змогу швидко здійснити контроль та з'ясувати рівень засвоєння навчальної теми студентами);

- *комунікативна* (під час роботи студентів з навчальними програмами, ведучі діалог з комп'ютером студенти долають бар'єр боязливості; у студентів формується добре відношення до предмету, вони оволодівають значним базовим рівнем спілкування іноземною мовою) [8, с. 49].

Використання комп'ютеру у процесі вивчення англійської мови сприяє виконанню таких завдань:

- *зацікавлення іноземною мовою* (під час роботи з навчальною програмою діє методичний прийом “перенесення” студентів в іншомовну ситуацію, наближену до реального життя. Також у студентів виникає крім цього інтерес до роботи з комп’ютером, зокрема до різноманітних комп’ютерних програм);

- *унаочнення навчального матеріалу* (за допомогою навчальних програм можна поєднати чуттєві, слухові та зорові компоненти впливу на сприйняття тексту студентами);

- *розширення знань студентів з певної навчальної теми* (так, відповідні CD-диски надають безліч цікавої та корисної ілюстрованої інформації за темами, які у звичайних підручниках, як правило, недостатньо цікаво подані; студенти також мають можливість розширити свої знання за допомогою використання комп’ютерних технологій не тільки з предмету «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», а й отримати певні знання та досвід ситуацій, наближених до реальних);

- *перевірка та самоперевірка набутих знань та умінь* (працюючи з навчальними програмами студенти мають можливість перевіряти себе, дивлячись на результати уроку; також на заняттях з використанням комп’ютера дуже швидко проходять тестування, виконання контрольних вправ).

На сучасному етапі спостерігається така тенденція: зростання темпів старіння інформації в різних сферах людської діяльності, а також збільшення темпів інтеграційних процесів у багатьох галузях знань визначають необхідність формування готовності до набуття, відновлення і розширення знань, відповідно – суттєво змінюється характер самої педагогічної діяльності, що потребує змін у професійній компетенції педагога. Професійна компетентність – одна із системо-утворюючих якостей сучасного фахівця, до розуміння проблеми якої в умовах модернізації освітнього процесу інтерес значно підвищився. Зокрема набуває актуальності питання

формування професійної компетенції майбутніх учителів засобами Інтернет-технологій у режимі on-line.

Для завдань, пов'язаних з навчанням, використовують два формати on-line зв'язку: webinar (або on-line семінар) webcast (веб-конференція). Розрізняються вони ступенем інтерактивності: у вебінарі, як і на звичайному семінарі, є можливість взаємодіяти з лектором – виконувати його завдання, відповідати на його питання і задавати свої. На веб-конференції більшу частину говорить спікер. Після завершення заходу залишається запис, який також можна використовувати в цілях навчання; фактично це готовий продукт.

Вебінар – це «віртуальний» семінар, організований за допомогою Інтернет-технологій. Він володіє всіма перевагами традиційного семінару, крім можливості «кулуарного» спілкування між відвідувачами, а також «живого» спілкування між ними і доповідачем [7]. Це, мабуть, єдині істотні недоліки вебінарів. Переваг значно більше: витрати на організацію вебінарів істотно нижчі; висока доступність для «відвідування» слухачами (не потрібно купувати квитки на транспорт); значна економія часу на організацію; зручність для «відвідувачів» (сприйняття інформації в звичній обстановці, без сторонніх шумів тощо); інтерактивна взаємодія між доповідачем і «відвідувачами», а також «відвідувачів» між собою.

Можливості мультимедійних навчальних програм з кожним роком розширюються, збагачуючи навчальне середовище яскравою і динамічною наочністю. В Інтернеті відбуваються педагогічні форуми, конференції, «круглі столи», дистанційні дискусії, здійснюється дистанційне навчання. Кожний учитель може створити власний сайт, скористатись готовими шаблонами і дистанційними консультаціями, що представлені у всесвітній мережі. Він має змогу розмістити на цьому сайті свої напрацювання: розробки креативних уроків і виховних заходів, дидактичні матеріали та ін. Обмін між учителями такими методичними розробками збагатить кожного,

хто прагне до вдосконалення навчально-виховного процесу [2, с. 83]. Фахівець, якого сьогодні потребує навчальний заклад, має не лише вміти передавати інформацію, а й формувати в учнів уміння самостійно, безперервно навчатися, одержувати знання, вдосконалювати свою інтелектуальну культуру.

Використання комп'ютерних технологій при вивченні іноземної мови професійного спрямування відкриває доступ до нових джерел інформації, підвищує мотивацію студентів до отримання та обробки професійної інформації іноземною мовою, підвищує ефективність самостійної роботи, дає нові можливості для творчості, надбання та закріплення професійних навиків, дозволяють реалізувати якісно нові форми та методи навчання іноземної мови професійного спрямування. Говорячи про методичні переваги навчання іноземної мови професійного спрямування за допомогою мультимедійних слід зазначити, що цей метод має більший ступінь інтерактивного навчання, дає можливість обирати темп та рівень завдань, покращує швидкість засвоєння граматичних конструкцій та накопичення словникового запасу. До технічних переваг цього методу можна віднести можливість виконувати технічний переклад, використовувати програми перевірки граматики та орфографії, використання інтерактивних відео- та аудіороликів при навчанні усному мовленню. Маючи можливість демонструвати схеми, вертежі та рисунки за тематикою професійного навчання ми реалізуємо принцип наочності [1, с. 11-12].

Нам імпонує погляд О.В. Купчинської, яка вважає, що наш мозок схожий на комп'ютер, а ми – його користувачі [3, с. 34]. Щоб комп'ютер працював його треба ввімкнути. Так само потрібно «ввімкнути» й мозок студента. Коли навчання пасивне – мозок не вмикається. Зрештою, комп'ютер не може зберегти інформацію, якщо вона не оброблена і не «закріплена» за допомогою спеціальної команди. Аналогічно наш мозок повинен перевірити інформацію, узагальнити її, пояснити комусь, щоб зберегти її в банку

пам'яті. До того ж, як відомо, численні факти добре запам'ятовують комп'ютери. Студенти ж повинні мати інші навички: думати, розуміти суть речей, осмислювати ідеї й концепції вже на основі цього вміти шукати потрібну інформацію, трактувати її і застосовувати в конкретних умовах. Цьому саме і сприяють інноваційні технології.

Серед чинників, які визначають готовність і здатність вищого навчального закладу ефективно використовувати досягнення ІКТ для розв'язання дидактичних завдань, є такі: наявність дидактико-методичної бази, яка включає дидактичні програмні засоби у комплекті з необхідними навчальними і методичними матеріалами та відпрацьовані прийоми їх ефективного використання в навчальному процесі; задовільний рівень інформаційної культури викладачів та студентів, їхнє знайомство з можливостями ІКТ і вміння використовувати ці можливості у своїй практичній роботі; гнучкість системи керування освітніми закладами, її готовність до змін у змісті навчання, здатність перебудовуватися, поширювати прогресивні організаційні форми і методи навчальної роботи.

Розвиток ІКТ дозволяє формувати новий метод навчання, оснований на аналізі інформаційних ресурсів. Учитель у процесі інноваційної діяльності інтегрує новітні педагогічні та ІКТ, активно використовує в навчально-виховному процесі засоби мультимедіа, набуває навичок програмування, створення комп'ютерних презентацій та інших нових інформаційних продуктів. Таким чином, інноваційна та інформаційна культура вчителя в умовах сучасного інформаційного суспільства тісно пов'язані, взаємно зумовлюють розвиток одна одної. Сучасні комп'ютерні технології застосовуються в усіх сферах діяльності людини. Все більше професійно спрямованих предметів викладаються з використанням комп'ютерних технологій. Саме тому треба приділяти як умога більше уваги використанню засобів нових інформаційних технологій у вивченні та викладанні іноземної мови професійного спрямування.

Отже, вивчення і викладання іноземних мов сьогодні неможливо без інноваційної складової. Інноваційні технології, які ми застосовуємо на уроках іноземної мови, сприяють підвищенню мотивації до її вивчення, ефективності та індивідуалізації процесу навчання, активної педагогічної взаємодії викладача і студентів, створюють оптимальні умови для творчого використання інформації в самостійній пізнавальній діяльності студентів, оскільки іншомовна професійна компетентність стає найважливішою якістю фахівця. Для досягнення максимального ефекту необхідно використання широкого спектру інноваційних технологій у процесі вивчення і викладання іноземної мови професійного спрямування.

Список використаної літератури

1. Афанас'єва Л.В. Інноваційні підходи до вивчення іноземної мови професійного спрямування (впровадження мультимедійних технологій)/ Л.В. Афанас'єва// Актуальні проблеми іншомовної комунікації: лінгвістичні, методичні та соціально-психологічні аспекти: зб. матеріалів всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 11-13.
2. Коломієць А., Коломієць Т. Розвиток інформаційної культури педагога в 'процесі професійної інноваційної діяльності/А. Коломієць, Т. Коломієць// Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. – Серія: Педагогіка. – 2009. – №.3. – С.80-83.
3. Купчинська О.В. Інноваційні технології у вивченні і викладанні іноземних мов/ О.В. Купчинська// Актуальні проблеми іншомовної комунікації: лінгвістичні, методичні та соціально-психологічні аспекти: зб. матеріалів всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 32-35.

4. Носков В.И. Инновационные технологии в гуманитарном ВУЗе/В.И. Носков, А.В. Кальян, О.В. Мирошниченко и др. [Електронний ресурс]// - Режим доступу: www.politik.org.ua/vid/magcontent.php3?m=6&n=41&C=813
5. Освітнє середовище для підготовки майбутніх педагогів засобами ІКТ: [монографія]/Р.С.Гуревич, Г.Б. Гордійчук, Л.Л. Коношевський, О.Л. Коношевський, О.В. Шестопал; за ред. проф. Р.С. Гуревича. – Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2011. – 348 с.
6. Пассов Е.И., Л.В. Кибирева, Колларова Э. Концепция коммуникативного иноязычного образования/ Е.И. Пассов, Л.В. Кибирева, Э. Колларова. – СПб.: Златоуст, 2007. – 200с.
7. Пеньковский М. 10 советов по организации успешных вебинаров/ М. Пеньковский [Електронний ресурс]// - Режим доступу: <http://ims2002.nwru/02-r4f12.html>
8. Ткачук-Грушицька Л.В. Інноваційні технології при викладанні іноземної мови/Л.В. Ткачук-Грушицька//Актуальні проблеми іншомовної комунікації: лінгвістичні, методичні та соціально-психологічні аспекти: зб. матеріалів всеукраїнської науково-методичної Інтернет-конференції. – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 47-50.
9. Kozlovska A. The role of a foreign language teacher in the multimedia environment/A. Kozlovska//Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Суми: ВВП «Мрія», 2013. – С. 170-171.
10. Kozlovska A. Multimedia applications in the foreign language classroom/ A. Kozlovska// Наукова діяльність як шлях формування професійних компетентностей майбутнього фахівця: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Том 1. – Суми: ВВП «Мрія», 2014. – С. 138-139.

Козловська Г.Б. Роль інноваційних технологій у вивченні і викладанні іноземної мови професійного спрямування [Текст] / Г.Б. Козловська // Наукові записки НаУОА. Серія Філологічна: зб. наук. праць.– Острог: НаУОА, 2015.– Вип. 54.– С. 38-40.